

MORAALNE ALLAKÄIK VENEMAA RELVAJÕUDUDES

Värbamisplaanide täitmiseks rakendatakse eripalgelisi meetmeid: kui rahast ei piisa, lähevad sõdurite värbamisel käiku füüsiline jõud, pettus, šantaaž ja psühholoogiline mõjutamine.

Venemaa relvajõududes on laialt levinud seadusetus, omavoli, korruptsioon, vargused, alkoholism ja narkootikumide tarvitamine. Relvajõududest lähtuv kuritegevus on ohuks nii Venemaa ühiskonnale kui naaberriikidele.

Kremil puuduvad vahendid sõjaveteranide taaselülitamiseks ühiskonda.

Korvamaks massiivseid kaotusi Ukraina rindel, käivitasid Venemaa võimud üleriigilise süsteemi uute sõdurite värbamiseks. Vastutus relvajõudude ridade täitmise eest langeb peamiselt Venemaa regioonide valitsustele, kes peavad mistahes hinnaga täitma neile kaitseministeeriumist ette kirjutatud kuu- ja aastaplaanid.

Kuna vabatahtlikke liitujaid jääb üha vähemaks, rakendavad kohalikud administratsioonid värbamisplaanide täitmiseks üsna drastilisi meetmeid. Ühest küljest meelitatakse värvatavaid enneolematute rahaliste preemiatega, teisalt avaldatakse neile teenistuslepingute allkirjastamiseks tugevat survet. Meediateadete järgi kasutatakse sõdurite värbamisel väga tihti füüsilist jõudu, pettust, šantaaži ja psühholoogilist mõjutamist.

Küünilisel moel on sõdurite värbamisel sihikule võetud just sotsiaalselt haavatavad grupid.

Küünilisel moel on sõdurite värbamisel sihikule võetud just sotsiaalselt haavatavad grupid: töötud, kroonilised võlgnikud, vahialused, kohtuliku järelevalve all olijad, alko- ja narkosõltuvuse käes kannatajad, töömigrandid jt. Seetõttu koosnevad Venemaa rindeüksused suures jaos isikutest, kelle kätte tavaolukorras ei tohiks üldse relvi usaldada.

Venemaa relvajõududes on laialt levinud seadusetus, omavoli, korruptsioon, vargused, alkoholism ja narkootikumide tarvitamine. Rindesõdurid panevad sageli toime ka raskeid kuritegusid tsiviilelanike vastu. Üha sagedamini tuleb teateid ka ebaseadusliku kaubitsemise kohta lahinguväljalt pärit relvadega, mis jõuavad tõenäoliselt kuritegelike struktuuride käsutusse.

„UUS ELIIT“

Kuigi ametlikus narratiivis esitletakse rindesõdureid valdavalt kangelaste ja Venemaa „uue eliidina“, on avalikkus sotsiaalmeedia vahendusel kursis infoga, mis puudutab sõdurite kuritarvitusi nii armees kui tsiviilelus. Võimud üritavad infovoogu repressioonide abil summutada, lahendamata probleemi ennast. Sestap on Putini poolt käibesse toodud termin „uus eliit“ kujunenud Venemaa elanikkonna seas kibeda iroonia objektiks ning rindelt naasvatesse sõduritesse suhtutakse pigem hirmu ja ettevaatusega. Uuringufirma Levada 2025. aasta sügisel läbi viidud küsitluse järgi kardab 39% venemaalastest kuritegevuse kasvu seoses sõjaveteranide naasmisega. Pooled küsitlenuist ei soovinud või ei julgenud oma seisukohta avaldada.

Viimasel ajal on ka mõned Venemaa võimuesindajad olnud sunnitud tunnistama, et kriminaalse elemendi massiline värbamine Ukraina sõtta on toonud kaasa kuritegevuse hüppelise kasvu ning sõjategevuse lõppemise korral see probleem tõenäoliselt süveneb. Venemaa siseministeeriumi (MVD) Uurali juriidilise ülikooli avaldatud uurimuses tõdetakse, et peamiseks riskikohaks on isikud, kes mõisteti süüdi raskete isikuvastaste kuritegude eest ning said relvajõududesse värbamisel armu. Nende naasmine tsiviilellu sõja lõpu korral kujuneb uurimuse alusel keeruliseks. Tõenäoliselt pöördub suur osa neist tagasi kuritegelikule teele.

Raskete ja eriti raskete kuritegude arv Venemaa siseministeeriumi andmetel

Venemaa uurijate andmetel jääb perioodil 2022–2025 vanglatest rindele värvatud kurjategijate arv tõenäoliselt vahemikku 150 000 – 200 000 inimest. Kui paljud neist on praeguseks hukkunud või demobiliseeritud, pole teada. Ametliku statistika põhjal viibis Venemaa kinnipidamisasutustes 2022. aasta algul 465 000 inimest, 2023. aasta oktoobriks oli nende arv kahanenud juba 266 000-le. 2025. aasta alguses oli Venemaa vanglates väidetavalt 313 000 kinnipeetavat.

Tõenäoliselt kaasneb sõjaveteranide naasmisega tsiviilellu kuritegevuse kasv. See pole risk mitte ainult Venemaa vaatest – ka lääneriikidel tuleb arvestada täiendavate ohtudega:

- Venemaalt lähtuva organiseeritud kuritegevuse levik,
- relvade ja lõhkematerjalide ebaseadusliku kaubanduse levik,
- terrorismi ja ekstremismi levik,
- sõjas osalenud välismaalaste naasmine koduriikidesse.

Kirjeldatud ohte arvestades on oluline säilitada täiendavad reisipiirangud ja Venemaalt lähtuvate viisataotluste täiendav taustakontroll ka pärast täiemahulise sõja lõppu. See aitaks tõkestada ka Venemaa sõjakurjategijate jõudmist Euroopasse.

SÕJAVETERANID KUI OHT SISEMISELE STABIILSUSELE

Valitsusel puuduvad vajalikud rahalised vahendid rehabilitatsiooni-programmide suures mahus ellu viimiseks.

Venemaa Presidendi Administratsiooni (PA) vaatepunktist käteb relvajõududest lähtuv kuritegevus endast eelkõige ohtu režiimi sise-poliitilisele stabiilsusele, mis võib oluliselt suureneda sõja lõppemise ja demobilisatsiooni korral.

Režiim peab arvestama, et enamik rindelt naasvaid mehi ei saa enam armees teenitud palgaga võrreldavat sissetulekut, mis võib külvata seemne ka poliitiliselt laetud rahulolematuse tekkeks. Samuti tuleb arvestada lisakoormusega sotsiaalkaitseüsteemile: tegeleda tuleb suure hulga raskelt haavatute ning sõltuvushaiguste, posttraumaatilise stressihäire ja muude psüühikaprobleemide all kannatajatega.

Kreml teeb ettevalmistusi, et vältida „kontrollimatute“ sõjaveteranide organisatsioonide ja poliitiliste liikumiste tekkimist. Nende riskide maandamiseks on PA käivitanud üleriigilised programmid sõjaveteranide taaslülitamiseks ühiskonda. Lisaks nõutakse regioonidelt meetmeid veteranide tööhõive ja meditsiinilise rehabilitatsiooni tagamiseks.

Föderaalne koolitusprogramm „Kangelaste aeg“ peab looma avalikkusele mulje, et rindelt naasvatele sõduritele on avanemas suurepärased karjäärivõimalused riigi- ja kohaliku omavalitsuse organites. Tegelikuses saavad selles programmis osaleda vaid vähesed, hoolika valikusõela läbinud sõjaväelased. Lisaks sellele täidavad märkimisväärse osa neist kohtadest rinde lähialadel töötanud ametnikud, kes tegelikult lahingutegevuses osalenud pole.

Valitsusel puuduvad vajalikud rahalised vahendid rehabilitatsiooniprogrammide suures mahus ellu viimiseks – kogu riigi sotsiaalhoolekandesüsteem on pikka aega kestnud alarahastuse tõttu oluliselt nõrgenenud. Regioonides on terav puudus meditsiinitöötajaist, eriti psüühikahäiretega tegelevatest spetsialistidest. Seetõttu on tõenäoline, et sõja lõpu korral jääks valdav osa sõjaveteranidest oma probleemidega üksi ning see tooks vältimatult kaasa sotsiaalsete pingete kasvu.

Purjus SVO-veteranil läksid Jakuutias Aldan City kaubanduskeskuses rusikad käiku. „Ma olen Venemaa sõdalane!“ kõlas vandumise sekka.

Allikas: kuvatõmmis